

Hvad kan Grønland bruge olieaktiviteterne til?

– overvejelser omkring arbejdsmarked og erhvervsliv

Af Søren Andersen, Per Millschou Christensen
og Jens Christian Mathiesen

Indledning

I diskussionen af de betingelser, hvorunder Nordisk Mineselskab og Atlantic Richfield Compagny (ARCO) skal efterforske og evt. udvinde olie og gas¹ i Jameson Land, er det vigtigt at inddrage de problemer og muligheder et engagement af grønlandsk arbejdskraft og erhvervsliv vil give. I denne artikel vil vi tematisere denne problemstilling ved at diskutere følgende spørgsmål:

- Hvilke jobs har grønlanderne mulighed for at bestride?
- Hvilke muligheder er der for at indtage det grønlandske erhvervsliv i olieaktiviteterne, og hvordan vil det påvirke det øvrige erhvervsliv?

Et af de store problemer i dagens Grønland er den store arbejdsløshed. Dette problem er blevet større igennem de sidste år, fordi erhvervsmulighederne ikke er forøget i takt med udvidelsen af arbejdsstyrken. Arbejdsløsheden er stærkt sæsonbetonet. Således var der d. 31. marts 1983 2552 arbejdssøgende, mens der d. 31. juli kun var 824 arbejdssøgende. Af de arbejdssøgende d. 31. marts var der 225 faglærte, mens det

tilsvarende tal d. 31. juli var 88 faglærte. I samme periode var der knap 28000 i den arbejdsduelige alder². Man skal dog være varsom med at vurdere arbejdsløsheden på baggrund af disse tal, idet de systematisk angiver en for lav arbejdsløshed. For det første er opgørelsen af arbejdssøgende usikker, fordi man ikke kan være sikker på, at alle der er ledige melder sig på arbejdsmarkedskontorerne. For det andet er antallet af personer, der er i den arbejdsduelige alder væsentligt højere end antallet af personer i arbejdsstyrken, idet man i den først nævnte kategori medtager uddannelsessøgende og andre, der ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet. Hvis der ikke sker en markant forbedring i beskæftigelsesmulighederne, vil arbejdsløsheden stige yderligere i de kommende 10 år. Således spås det i en rapport udarbejdet i 1979 af EF og Grønlandsministeriet, at arbejdsløsheden i 1995 vil stige til 6000 personer ud af en arbejdsstyrke på 26000³.

Grønlandsk deltagelse i olieaktiviteterne kan ses som et middel til at afhjælpe arbejdsløsheden. Det kan enten

ske ved, at grønlanderne bliver ansat af udenlandske firmaer, der virker i Jameson Land eller ved, at grønlandske firmaer leverer varer og/eller tjenesteydelser til olieaktiviteterne. Disse muligheder kan dog ikke ses isoleret, men må vurderes i forhold til hele det grønlandske samfund. I denne forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at de investeringer, der skal foretages i forbindelse med olieaktiviteterne er væsentligt større end de enkeltinvesteringer, der tidligere er foretaget i Grønland. Således er det anslået, at investeringerne i en evt. olieproduktion vil være på mindst 2,5 milliarder \$ (1983 priser)⁴. Der er altså tale om en omfattende aktivitet, der vil påvirke det grønlandske samfund afgørende.

Før vi går nærmere ind på problemstillingen, vil vi beskrive organisationen af olievirksomheden, som den sandsynligvis vil blive i Jameson Land.

Olieaktiviteterne i Jameson Land

De to selskaber, der forhandler om koncession til Jameson Land området (ARCO og Nordisk Mineselskab), vil sammen med et kommende dansk-grønlandsk offentligt olieselskab få det økonomiske og administrative ansvar for olieaktiviteterne. Selve arbejdet med boring, opbygning af anlæg etc. udføres som entreprenørarbejde af andre virksomheder. For disse virksomheder er overholdelse af leveringstider og kvalitetsnormer afgørende konkurrenceparametre.

Den ene af koncessionshaverne skal fungere som »operatør«, hvilket vil sige, at selskabet har til opgave at udføre det

daglige arbejde med udfærdigelse af planer, engagere entreprenører og underleverandører, kontrollere arbejdets udførelse etc. Det er givet, at ARCO skal varetage denne funktion, idet selskabet – i modsætning til Nordisk Mineselskab og det offentlige selskab – har erfaring med olievirksomhed.

Olieaktiviteter kan inddeles i en *efterforskningsfase*, hvor der søges efter olie og gas, en *opbygningsfase*, hvor produktionsanlæg etableres, en *produktionsfase*, hvor selve olie- og/eller gasproduktionen finder sted, og endelig en *afviklingsfase*, hvor produktionsanlægget nedtages.

Det er forbundet med en del usikkerhed at beskrive disse fasers konkrete gennemførelse i Jameson Land. Det skyldes dels, at det kun er en del af planerne, der indtil nu er offentliggjort og dels, at en række af aktiviteterne ikke kan planlægges, før man har fundet olie og dermed kender de betingelser, hvorunder forekomsten(-erne) skal udvindes.

I det følgende vil vi gennemgå de første tre faser, således som man på baggrund af de offentliggjorte informationer kan tænke sig, de vil forme sig i Jameson Land.

Efterforskningsfasen

I efterforskningsfasen, der i hovedsagen omfatter seismiske undersøgelser og efterforskningsboringer, anvendes arbejdskraft med meget forskellige kvalifikationer, spændende fra højt specialiserede geologer til arbejdskraft med få måneders oplæring. Traditionelt har arbejdet været organiseret således, at de virksomheder og størstedelen af den arbejdskraft, der udfører sådant arbejde,

ARCO's hovedlejr, Jameson Land 1982. Der ses en »Bell 204« belikopter og en »Hughes 500« belikopter. De store telte er opholds-, køkken- og kontortelte, mens de mindre telte er til mandskabet. Foto: Sune Holt.

snart er beskæftiget et sted i verden, snart et andet.

Efterforskningsfasen vil strække sig over 6 til 12 år. I denne fase beskæftiges der stort set kun arbejdskraft, som har kvalifikationer og erfaringer inden for olieindustrien, hvorved beskæftigelsesmulighederne for grønlandsk arbejdskraft bliver meget små. Endvidere vil beskæftigelsen gennemløbe store sæsonsvingninger p.g.a. de klimatiske forhold og arbejdets karakter.

Overgangen fra efterforsknings- til opbygningsfase forudsætter selvsagt, at der gøres kommercielt udnyttelige fund. I så tilfælde er det sandsynligt, at efterforskningsaktiviteterne vil fortsætte med forøget intensitet, efter opbygningsarbejdet på de(t) første felt(er) er begyndt.

Opbygningsfasen

Opbygningsfasen strækker sig fra det tidspunkt, hvor et kommercielt oliefund

er gjort, til produktionen starter. Denne fase løber over 5–7 år, hvor de første par år vil blive brugt til projektering og anden forberedelse af produktionen, mens de resterende år vil blive anvendt til fremstilling og installation af produktionsanlæg.

Der er tradition for, at projektering af produktionsudstyr foretages af internationale ingeniørfirmaer med stor erfaring inden for området. Selve fremstillingen af produktionsudstyret sker i sektioner og kræver fortrinsvis jern- og metalindustrielle erfaringer. I den forbindelse spiller større skibsværfter ofte en central rolle, idet disse virksomheder og deres ansatte besidder erfaringer og kvalifikationer inden for større konstruktionsarbejde i jern og metal. Denne del af opbygningsarbejdet vil ganske givet ske uden for Grønland, idet der ikke er det nødvendige erhvervsgrundlag for at udføre sådanne opgaver i landet.

De færdige sektioner transporteres til oliefeltet, hvor udstyret monteres og samles. Denne del af opbygningsarbejdet udføres fortrinsvis af faguddannede, hvor især svejsere udgør en stor del. Andelen af ufaglærte begrænser sig typisk til 15–20 %, og denne gruppe består primært af arbejdsmænd.

Erfaringerne fra andre lande viser at den samlede beskæftigelse vil stige markant i de sidste 3–4 år af opbygningsfasen. I denne del af opbygningsfasen er det ikke urimeligt af forestille sig en arbejdsstyrke på flere tusinde, og der vil være gode muligheder for beskæftigelse af grønlandere i de jobfunktioner, der ikke primært kræver olieindustrielle kvalifikationer.

I den efterfølgende produktionsfase vil beskæftigelsen falde, og kvalifikationskravene vil i et vist omfang ændre sig.

Produktionsfasen

Produktionsfasens længde afhænger dels af det enkelte funds størrelse og dels af koncessionsbetingelserne. Det er realistisk at regne med en produktionsperiode på 25–30 år. Beskæftigelsen i denne fase er stabil, og falder typisk indenfor to områder: overvågning og vedligeholdelse af produktionsanlægget. Af de beskæftigede vil ca. halvdelen være faglærte svejsere, mekanikere, elektrikere etc., mens den resterende del vil bestå af ufaglærte og en gruppe af mellem- og højtuddannede. I denne fase vil der være gode muligheder for beskæftigelse af grønlandsk arbejdskraft, omend det i en vis udstrækning vil kræve forudgående oplæring og uddannelse.

Den beskæftigelse, der følger direkte af selve olieaktiviteten, er dog ikke den eneste beskæftigelseseffekt, idet der også udføres en række arbejdsopgaver, der er en indirekte funktion af det primære oliearbejde.

Baseaktiviteterne

Sideløbende med de ovennævnte tre faser vil der gå aktiviteter fra en såkaldt base. Den væsentlige aktivitet vil bestå i at etablere og opbevare forråd og materiel, der på et senere tidspunkt skal sendes ud til bore- eller produktionsområdet. På basen skal man endvidere have alle former for tekniske hjælpemidler, reparationsfaciliteter samt et antal forsyningshelikoptere og lastvogne. Baseaktiviteternes omfang afhænger for det første af den fase olieaktiviteterne befinder sig i, og for det andet af omfanget af en evt. olieindvinding. Der vil således være relativ lille aktivitet i efterforskningsfasen, mens der især i den efterfølgende opbygningsfase vil være meget arbejdsintensive opgaver at udføre. I produktionsfasen vil aktivitetsniveauet igen falde en del.

Arbejdsopgaverne på basen består bl.a. af lastning og losning af materiel, transportopgaver og fremstilling af mad etc. til de ansatte. En stor del af arbejdet udføres af ufaglært arbejdskraft, hvilket giver den nuværende grønlandske arbejdsstyrke gode beskæftigelsesmuligheder. Den geografiske placering af basen vil dog i høj grad være afgørende for de grønlandske beskæftigelsesmuligheder. Således vil lokalisering af basen ved nærmeste internationale lufthavn betyde, at den skal placeres på Island,

Landsstyreformand Jonathan Motzfeldt i Jameson Land, 26. juli 1982. Foto: Erik Staffeldt.

hvilket uden tvivl vil reducere mulighederne for grønlandsk beskæftigelse.

De indirekte arbejdsopgaver i forbindelse med olieaktiviteterne er dog ikke givet med baseaktiviteterne alene.

Anlægs- og transportopgaver

Som nævnt i indledningen er Jameson Land aktiviteterne karakteriseret af et meget højt omkostningsniveau. De høje omkostninger afspejler:

- for det første de vanskelige arbejdsbetingelser som klimaet skaber;
- for det andet, at det er nødvendigt at opbygge al nødvendig infrastruktur (veje, kommunikationssystemer etc.);

- for det tredje den lange og besværlige transportvej, der er for de varer og personer, der skal transporteret til og fra Jameson Land.

Disse forhold bevirker, at der vil være behov for en række varer og tjenesteydelser, hvis tilvejebringelse ikke kræver kendskab til olieindustriens produktionsteknologi. I den forbindelse vil der blive store transportopgaver til og fra Jameson Land – herunder transport af de producerede kulbrinter. I opbygnings- og produktionsfasen vil sådanne opgaver antage et betydeligt omfang og give grønlanderne gode beskæftigelsesmuligheder.

Med baggrund i erfaringerne fra Norge har vi forsøgt at beregne olieaktiviteternes beskæftigelseseffekt:

	Efterforsk- ningsfasen	Opbygnings- fasen	Produk- tionsfasen
Antal beskæftigede	100–200	min. 2000 max. 5000	600–800

Kilde: Andersen, Søren m. fl. Grønlandsposten nr. 28–29, 1983.

Som det ses af tabellen skal man ikke påregne nogen væsentlig forøgelse af beskæftigelsesmulighederne i efterforskningsfasen. Først i opbygningsfasen kan man forvente en stor vækst i antallet af beskæftigede, idet beskæftigelsen det første år vil stige til måske 2000, og når beskæftigelsen »topper« er det ikke urimeligt at forvente, at arbejdsstyrken vil stige til 5000. I den efterfølgende produktionsfase vil der være 600–800 beskæftigede.

På grund af de meget forskellige forhold hvorunder olie efterforskes og produceres i de forskellige egne af verden, er det selvsagt meget svært at beregne Jameson Land aktiviteternes beskæftigelseseffekt, men ovenstående kan tages som udtryk for tendensen i beskæftigelsesmønsteret. Endvidere skal det understreges at de her anførte tal gælder for et felt på 500–1000 mill. tønder udvindelig olie. Det er klart at et større fund vil forøge beskæftigelseseffekten⁵.

Som vi har set, skaber olieaktiviteterne en stor og mangeartet arbejdskraftefterspørgsel. Arbejdskraftbehovet er størst i opbygningsfasen, men også i produktionsfasen er der et stort behov for arbejdskraft. Her overfor står det grønlandske samfund med et omfattende arbejdsløshedsproblem. Det er derfor nærliggende at se olieaktiviteterne som et middel til at afhjælpe arbejdsløsheden. Aktiviteterne bør dog ikke udelukkende vurderes ud fra beskæftigelsesmulighederne, idet man også må inddrage de uddannelsesmæssige fordele som et aktivt grønlandsk engagement i Jameson Land *kan* give. Her tænkes især på den oplæring og uddannelse af grønlandsk (og dansk) arbejdskraft som ARCO/Nordisk Mineselskab via koncessionen er forpligtet til at forestå.

Inden det grønlandske samfund engages i olieaktiviteterne, er der dog en række forhold, man bør overveje.

Problemer ved et grønlandsk engagement i Jameson Land

Inden for olieindustrien er kvalitet og leveringssikkerhed afgørende konkurrenceparametre, hvilket bevirker, at man

sætter høje stabilitets- og kvalifikationskrav til arbejdskraften. Sammen med de hårde arbejdsbetingelser og de store variationer i arbejdskraftbehovet har disse krav resulteret i et højt lønniveau i denne industrigren. Det høje lønniveau kan via øget konkurrence om arbejdskraft bevirke en forringelse af det øvrige grønlandske erhvervslivs produktionsbetingelser, hvis lønomkostninger stiger eller de bedst kvalificerede arbejdere får beskæftigelse i olieindustrien.

Udover lønproblematikken griber olieaktiviteterne også ind i grønlændernes bosættelsesmønster. Igennem de seneste årtier er indbyggertallet i Grønland steget markant. Samtidig er der sket en befolkningskoncentration i de større byer. Trods knap en fordobling af befolkningstallet siden 1960 har denne udvikling bevirket, at det samlede antal indbyggere i bygderne har været fallende i samme periode. Befolkningsbevægelserne mod byerne skal ses i sammenhæng med den svækkelse af bygdernes eksistensgrundlag, der bl.a. blev resultatet de seneste årtiers rationaliseringer af samfundsstrukturerne⁶. Befolkningsbevægelserne har givet en række problemer, idet erhvervsudviklingen i byerne ikke har modsvaret de ændrede demografiske forhold. Som konsekvens heraf forsøger hjemmestyret idag – med et vist held – at fastholde og evt. forbedre bygdernes eksistensgrundlag.

En stor arbejdskraftefterspørgsel f.eks. i opbygningsfasen vil imidlertid kunne fremme en afvikling af bygderne, idet aktiviteterne vil give bygdebefolkningen beskæftigelsesmuligheder i byerhverv, herunder olieindustrien. En

sådan udvikling vil bewirke, at bygdebefolkningen bliver løsrevet fra deres oprindelige erhverv, uden der vil være permanente beskæftigelsesmuligheder i olieindustrien eller andre afledede erhverv.

For at undgå ovennævnte uheldige virkninger ved beskæftigelse af grønlandere i Jameson Land, er det nødvendigt at foretage en grundig planlægning, hvor man på den ene side tager udgangspunkt i olieaktiviteternes svingende og mangeartede arbejdskrafterspørgsel, og på den anden side i ønskerne til den fremtidige arbejdsmarkedsudvikling. I forbindelse med en sådan planlægning kan man følge to strategier. Man kan tilstræbe, at grønlandere skal bestride jobs, der fortrinsvis er permanente – altså varetage funktioner, der er behov for i produktionsfasen. Endvidere kan olieaktiviteterne også bruges til at kvalificere den grønlandske arbejdskraft til at udføre arbejde i andre erhverv. Her kunne man tænke sig, at de store anlægsarbejder i Jameson Land kunne bruges til at udlære grønlandere til at varetage de kvalifikationskrævende jobfunktioner inden for bygge- og anlægsvirksomhed (f.eks. etablering af vandkraftanlæg). I denne forbindelse er det vigtigt at fastholde, at de uddannelseskrav som koncessionshaverne skal indfri, ikke skal reduceres til et spørgsmål om at betale et antal uddannelsesforløb. Selskaberne skal også sikre, at arbejdskraften igennem et praktisk virke i Jameson Land bibringes den erfaring og viden, som opnås igennem udførelse af en relevant jobfunktion.

De to strategier udelukker ikke hinan-

den, idet man kan tænke sig mange forskellige kombinationer. Under alle omstændigheder er det dog nødvendigt at gennemføre en omfattende planlægning, hvor uddannelse og arbejdspladsernes stabilitet bør være to centrale omdrejningspunkter. I forlængelse heraf skal det bestemmes, i hvilket omfang man ønsker, at der skal uddannes arbejdskraft til olieindustrien, evt. også ved at det offentlige selv bekoster en del af denne uddannelse. Uddannelsen indenfor dette område vil på den ene side være »spildt«, hvis olieaktiviteterne stopper efter en kort årrække. På den anden side kan Grønland ad denne vej sikre sig en større ekspertise, der kan give øget indflydelse, hvis aktiviteterne udvides.

Et evt. grønlandsk engagement i Jameson Land skal dog ikke alene diskuteres ud fra udviklingen på arbejdsmarkedet, idet man også skal overveje om grønlandske virksomheder skal/kan deltage i aktiviteterne.

Grønlandske virksomheder i Jameson Land

Med grønlandske virksomheder mener vi virksomheder, som i dag er etableret i Grønland, og som hovedsageligt beskæftiger grønlandsk arbejdskraft. Som vi har set vil anvendelsen af grønlandsk arbejdskraft kunne give en række – positive som negative – påvirkninger af den samfundsmæssige udvikling. Disse påvirkninger formidles via arbejdsmarkedet, og er afhængige af virksomhedernes forankring i Grønland. For at kunne vurdere om man ønsker at styrke grønlandske virksomheder i konkurrencen om leverancer til Jameson Land, er der

yderligere en række forhold, der skal inddrages. I den forbindelse er distributionen af det overskud virksomhederne realiserer og omfanget af investeringerne, der retter sig mod olieindustrien to centrale faktorer. Det vil vi illustrere v.h.a. to tænkte eksempler fra henholdsvis bygge- og anlægssektoren samt transportsektoren.

Hvis den praktiske udfyldning af koncessionens vilkår om fortrinsstilling for dansk/grønlandske virksomheder ved underleverancer og -entrepriser indebærer, at de i Grønland etablerede bygge- og anlægsvirksomheder – som stort set alle er dansk ejede – får store opgaver i Jameson Land, vil det ikke få nogen større betydning for det grønlandske samfund (– vi ser bort fra beskæftigelseseffekten), idet overskuddet, der realiseres ved produktionen, vil tilfalde de danske ejere. Overskuddet kan med andre ord føres ud af landet. Omvendt forholder det sig, hvis man tænker sig, at de to offentligt ejede selskaber Grønlandsfly A/S og KGH (en såkaldt § 2 virksomhed) varetager nogle af de transportopgaver, der skal udføres i forbindelse med aktiviteterne. I dette tilfælde vil man beslaglægge en del af de offentlige investeringsmidler, men samfundet vil til gengæld disponere over overskuddet. I hvilket omfang overskuddet fra sådanne aktiviteter vil komme den grønlandske landskasse til gode afhænger af, hvor stor en andel det grønlandske hjemmestyre ejer af de enkelte selskaber. Uanset at ejerforholdene omkring Grønlandsfly og KGH er meget forskellige, er det afgørende i denne sammenhæng, at det grønlandske hjem-

mestyre via sine interesser i virksomheder som ovenstående kan sikre sig en del af det overskud, som leverancer til olieindustrien giver.

Når man skal vurdere et engagement af grønlandske virksomheder er det nødvendigt på den ene side at kortlægge det samlede grønlandske investeringsbehov i de forskellige sektorer.

På den anden side skal man også undersøge mulighederne for grønlandske virksomheders deltagelse i olievirksomhedernes forskellige faser. Herved vil det blive muligt at undersøge, i hvilket omfang grønlandske virksomheder overhovedet kan deltage i Jameson Land-aktiviteterne uden at ødelægge udviklingen i de eksisterende grønlandske erhverv. I den forbindelse er det vigtigt at blotlægge konsekvenserne ved privat-ejede grønlandske virksomheders deltagelse i olieaktiviteterne.

Grænser for indflydelse

Igennem vores beskrivelse af de samfundsmæssige konsekvenser ved et grønlandsk engagement i olieaktiviteterne er det blevet klart, at Hjemmestyret bør gennemføre en planlægning af såvel arbejdsmarkeds- som erhvervsudvikling, hvis en grønlandsk deltagelse i olieaktiviteterne skal have en gunstig indflydelse på samfundsudviklingen. En aktiv arbejdsmarkeds- og erhvervspolitik skal dog virke inden for de rammer, der på den ene side afstikkes af ARCO/Nordisk Mineselskabs produktionsbetingelser og på den anden side af den fælles dansk/grønlandske råderet over de mineralske råstoffer. I de følgende vil disse grænser blive diskuteret.

Igennem de seneste årtier er olieselskaberne i stigende grad blevet tvunget til at underlægge sig nationale krav til olieaktiviteternes udførsel. Disse krav udspringer på den ene side af de problemer, som olieindustrien erfaringsmæssigt skaber for samfundet. På den anden side har myndighederne set olieindustrien som et middel til at fremme erhvervsudviklingen og øge de statslige indtægter.

De restriktioner, myndighederne kan lægge på olieselskabernes virke, er afhængig af de økonomiske forventninger som selskaberne har til aktiviteterne. I et område som Jameson Land kan der ikke stilles så store krav som myndighederne f.eks. har gjort i den norske del af Nordsøen. Det skyldes dels det høje omkostningsniveau, der er forbundet med at gennemføre aktiviteterne, og dels at Jameson Land er et »jomfrueligt« område, hvor der endnu er stor usikkerhed om oliepotentialet.

For at udnytte de muligheder, der trods alt er, må Hjemmestyret gennemføre førnævnte planlægning. Endvidere viser erfaringerne fra den internationale olieindustri, at koncessionskravene justeres i takt med ændringer i det økonomiske grundlag for olieaktiviteterne⁷. Det er derfor nødvendigt at opstille nogle klare målsætninger for allerede nu at skabe grundlaget for en kontinuitet i de krav, som det grønlandske samfund ønsker opfyldt.

De krav det grønlandske samfund kan sætte til ARCO/Nordisk Mineselskab afhænger altså af olieselskabernes forventninger og de omkostninger, der er forbundet med aktiviteterne. Krav om

beskæftigelse af grønlandsk arbejdskraft og/eller erhvervsliv kan dog ikke ses uafhængigt af de krav, som koncessionshaverne skal opfylde i form af statsdeltagelse, beskatning etc., idet kravene skal vurderes som en samlet omkostningsfaktor for koncessionshaverne. Og her kan der let opstå uoverensstemmelser mellem grønlandske og danske interesser.

Ifølge Råstofordningen skal evt. offentlige indtægter fra råstofproduktionen anvendes til at reducere det bloktilskud og de indtægtsoverførelser, som Grønland modtager fra Danmark. Således vil indtægterne fra olieproduktion ikke »netto« komme Grønland tilgode før de overstiger de godt 2 milliarder pr. år, der kommer fra Danmark. Som det er vist i rapporten »Offentlig styring af olie-gasaktiviteterne i Grønland«⁸ skal der gøres usædvanligt store fund, hvis indtægterne skal overstige pengetilførelsen fra Danmark. Da vi mener, at det er urealistisk at påregne en sådan udvikling, er det kun gennem beskæftigelse af arbejdskraft og via underleverandørvirk-somheder, at Grønland kan få direkte udbytte af olieaktiviteterne. Hertil kommer at reduktioner i bloktilskuddet på lang sigt kan danne det økonomiske grundlag for en større politisk selvstændighed.

I det omfang kravene til ARCO/Nordisk Mineselskab afspejler de danske interesser i at reducere tilskuddene til Grønland vil det ske på bekostning af de muligheder, der er for at få opfyldt krav om uddannelse af arbejdskraft, »oplæring« af virksomheder etc.

Det grønlandske udbytte af olieaktiviteterne er dog ikke alene et spørgsmål om direkte indtægter kontra deltagelse af egne servicevirksomheder. Den fri konkurrence mellem danske og grønlandske virksomheder bevirker, at man igennem koncessionen skal sikre grønlandske virksomheder, hvis man ønsker de skal deltage i aktiviteterne, idet danske virksomheder bl.a. på baggrund af de erfaringer de har gjort i Nordsøen står afgørende stærkere i konkurrencen.

Afslutning

Vi har set, at det er nødvendigt med en grundig planlægning, hvis grønlandsk deltagelse i Jameson Land aktiviteterne skal fremme en gunstig udvikling af

samfundet. I denne forbindelse har vi koncentreret os om de økonomiske og strukturelle forhold, men det er givet, at også kulturelle aspekter må inddrages. Her tænker vi på de problemer, der kan opstå, hvis den grønlandske kultur konfronteres med den »wild-west« stil, der præger olieindustrien.

I denne artikel har vi beskrevet mulighederne for deltagelse af grønlandsk erhvervsliv og arbejdskraft i Jameson Land aktiviteterne. Det er dog stadig et åbent spørgsmål om Grønland ønsker at deltage. Under alle omstændigheder er det dog nødvendigt at tage højde for aktiviteterne, idet de under alle omstændigheder vil påvirke det grønlandske samfund, hvis der kommer en olieproduktion igang i Jameson Land.

Noter:

1. I det følgende omtales alle kommercielt udnyttelige kulbrinter som olie.
2. Grønland 1983, Årsberetning udarbejdet af Ministeriet for Grønland, 13. årgang, 1984, p. 75.
3. »Samfundsøkonomiske virkninger af mulige mineral- og vandkraftudnyttende industrier i Grønland«, Hovedrapport, Ministeriet for Grønland, 1979, p. 19.
4. De 2,5 mia. \$ er beregnet som summen af de anslåede udgifter til efterforskning, projektering, produktionsboringer og produktionsanlæg på baggrund af J. D. Davis m.fl. »Offentlig styring af olie-gasaktiviteterne i Grønland«, Århus, 1984, p. 194. Transportinvesteringer er ikke medregnet.
5. Fællesrådet vedrørende mineralske råstoffer i Grønland, Årsberetning 1983-1984.
6. Se f.eks. Mogens Boserup, »Økonomisk politik i Grønland«, Kbh. 1963, der er et klart eksempel på den tankegang, der lå bag disse tiltag.
7. Se f.eks. Øystein Noreng »The Oil Industry and Government Strategy in the North Sea«, Croon Helm, London, 1980.
8. J. D. Davis m.fl. op. cit. p. 196.